

Προτάσεις για την μείωση των πλαστικών συσκευασιών μιας χρήσης και την ενίσχυση των επαναχρησιμοποιούμενων συσκευασιών στον Ευρωπαϊκό Χώρο

Υπεύθυνος δράσης: Καρανάσος Ευάγγελος

Ομάδα δράσης: Μαθητές της Α' και Β' Λυκείου

Στις 18/2/2022 στο 4^ο Γενικό Λύκειο Αγρινίου μαθητές της Α τάξης συγκεντρώθηκαν με σκοπό να ανταλλάξουν ιδέες σχετικά με το μέλλον των πλαστικών συσκευασιών και να αναζητήσουν τρόπους περιορισμού της χρήσης τους. Η διάσκεψη μας ήταν μέρος των διασκέψεων για το μέλλον της Ευρώπης και είναι ενταγμένη στην ενότητα Κλιματική Αλλαγή και Περιβάλλον – Αποδοτική χρήση των πόρων για μια κυκλική οικονομία. Ακολουθεί η έκθεση συμπερασμάτων.

Έκθεση Συμπερασμάτων

Στην διάσκεψη διαπιστώθηκαν ισχυρές αντιφάσεις μεταξύ των πολιτικών προθέσεων και της υφιστάμενης πρακτικής στον ευρωπαϊκό χώρο. Τα μέτρα που έχουν ληφθεί είναι άτολμα και δεν επιχειρείται η ριζική αλλαγή στο μοντέλο τυποποίησης και διακίνησης καταναλωτικών προϊόντων με σκοπό την ουσιαστική μείωση στην χρήση πλαστικού. Πιο συγκεκριμένα :

Η προσπάθεια μείωσης της χρήσης πλαστικού όπως αυτή προσδιορίζεται στην ευρωπαϊκή οδηγία (ΕΕ) 2019/904 είναι πολύ περιορισμένη. Η οδηγία (ΕΕ) 2019/904 για τα πλαστικά μιας χρήσης αφορά ένα μικρό μέρος των παραγόμενων πλαστικών συσκευασιών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ότι στιγμή που στην Ελλάδα η οδηγία (ΕΕ) 2019/904 γίνεται νόμος του κράτους (Ν. 4736/2020) οι γαλακτοβιομηχανίες της χώρας εγκαταλείπουν σταδιακά την χάρτινη συσκευασία τύπου tetra pack χάριν πλαστικών συσκευασιών, οπτικά πιο ελκυστικών στον καταναλωτή που σε πολλές περιπτώσεις διαφημίζονται ως συσκευασίες από ανακυκλώσιμο υλικό. Πολύ χαρακτηριστική ήταν η δήλωση ενός συμμετέχοντα στην σύσκεψη ότι *«Η κατάργηση των πλαστικών μιας χρήσης σκοπό έχει να μας πείσει ότι ως κοινωνία έχουμε τον έλεγχο στον όγκο των παραγόμενων πλαστικών συσκευασιών, ενώ στην πραγματικότητα είναι η βιομηχανία παραγωγής και οι βιομηχανίες τυποποίησης που έχουν τον πραγματικό έλεγχο»*.

Το πλαστικό συνεχίζει να αποτελεί μια εύκολη, φθηνή και ευέλικτη ύλη για την παραγωγή συσκευασιών, ο ανταγωνισμός, όμως, για πιο ελκυστικές συσκευασίες οδηγεί πολλές εταιρίες στην εκτεταμένη χρήση του. Το πλαστικό ως πρώτη ύλη οφείλει να φορολογηθεί με φόρους πολύ μεγαλύτερους από τους υφιστάμενους, τέτοιους που να επηρεάζουν δραστικά το κόστος συσκευασίας και να ενισχύσουν σημαντικά τον κοινό ευρωπαϊκό προϋπολογισμό. Η ελληνική εμπειρία δείχνει ότι τόσο η ενσωμάτωση της οδηγίας (ΕΕ)2015/720 για τον περιορισμό της χρήσης της πλαστικής σακούλας μεταφοράς όσο και η ενσωμάτωση της οδηγίας (ΕΕ) 2019/904 για τα πλαστικά μιας χρήσης, στην ελληνική

νομοθεσία έγινε με τρόπο αναποτελεσματικό. Τα περιβαλλοντικά τέλη που επιβλήθηκαν με τους νόμους 4496/2017 και 4736/2020 είναι εξαιρετικά μικρά και δεν μπόρεσαν να αποτρέψουν τους καταναλωτές από την εκτεταμένη χρήση πλαστικού. Ξεκάθαρη είναι η σε εθνικό επίπεδο απουσία πολιτικής βούλησης για ουσιαστικό περιορισμό στην χρήση των πλαστικών με την εφαρμογή ενός σημαντικού περιβαλλοντικού τέλους, αιτία της οποίας είναι το δυσανάλογα μεγάλο πολιτικό κόστος για ένα ζήτημα που στην χώρα θεωρείται ήσσονος σημασίας. Ως απάντηση στην αναποτελεσματική εφαρμογή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί να εισηγηθεί ένα ανεξάρτητο ευρωπαϊκό παρατηρητήριο που εποπτεύει το πόσο αποδοτικά τα κράτη μέλη ενσωματώνουν οδηγίες για την μείωση της χρήσης πλαστικού στις εθνικές νομοθεσίες, εποπτεία που συνοδεύεται με κυρώσεις για τα κράτη μέλη που δεν επιτυγχάνουν τους στόχους.

Ένα ευρωπαϊκό σήμα σχετικά με την αποδοτική χρήση πλαστικού στην συσκευασία είναι απαραίτητο. **Το σήμα αυτό πέρα από την ενημέρωση των καταναλωτών θα αποτελέσει και κριτήριο φορολογικής επιβάρυνσης του προϊόντος.** Άλλα και οι υπηρεσίες διαφήμισης προϊόντων που πιστοποιημένα κάνουν μειωμένη σε σχέση με ανταγωνιστικά προϊόντα χρήση πλαστικού στην συσκευασία μπορούν να υπόκεινται σε σημαντικά χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή.

Ένα επιπλέον πρόβλημα που οι ομιλητές ανέδειξαν είναι ότι στην Ευρώπη το ενδιαφέρον εστιάζει στην ανακύκλωση και ελάχιστα στην επαναχρησιμοποίηση των πλαστικών συσκευασιών. Είναι χαρακτηριστικό ότι η οδηγία (ΕΕ) 2019/904 προβλέπει για της φιάλες PET να περιέχουν τουλάχιστον 25% ανακυκλωμένο PET το 2025 ενώ δεν προβλέπει κανένα συγκεκριμένο στόχο ως προς την επαναχρησιμοποίηση των συσκευασιών. Στην συνάντηση τονίσθηκε ότι η ανακύκλωση δεν είναι πανάκεια άλλα έχει σημαντικό ενεργειακό και περιβαλλοντικό αποτύπωμα δεδομένου ότι για την μεταφορά και επεξεργασία των ανακυκλώσιμων υλικών απαιτείται ενέργεια. Ως λύση προτάθηκε η τροποποίηση του δικτύου διανομής ώστε όποια προϊόντα μπορούν να μεταφερθούν χύδην και με υγειονομική ασφάλεια να ενθαρρύνεται αυτός ο τρόπος και η όποια τυποποίηση να γίνεται στον χώρο διάθεσης των προϊόντων ή κοντά σε αυτόν και σε επαναχρησιμοποιούμενες πάντα συσκευασίες. Σε αυτήν την κατεύθυνση επιχειρήσεις χονδρικής και λιανικής πώλησης πρέπει να ενισχυθούν οικονομικά και να αποκτήσουν την κατάλληλη τεχνογνωσία και εξοπλισμό. Οικονομικά κίνητρα πρέπει να δοθούν και σε εταιρίες εξοπλισμού τυποποίησης για την ανάπτυξη ευέλικτου εξοπλισμού που μπορεί να λειτουργήσει σε τοπικό επίπεδο, στο πλαίσιο μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, ώστε να υλοποιηθεί η μετάβαση στην νέα πρακτική. Η επαναχρησιμοποίηση των συσκευασιών δεν είναι μια καινοτομία άλλα εν πολλοίς μια παλιά πρακτική, δεδομένου ότι τρεις δεκαετίες πριν η συσκευασία ζύθου, αναψυκτικών και γάλακτος βασιζόταν σε επαναχρησιμοποιούμενες φιάλες, πρακτική που σήμερα είναι σημαντικά περιορισμένη. Η επαναχρησιμοποίηση συσκευασιών πρέπει να αναβιώσει στον ευρωπαϊκό χώρο και να επεκταθεί, όπου είναι δυνατό.

Οι ομιλητές τόνισαν και τον σημαντικό ρόλο της παιδείας στην ανάπτυξη συμπεριφορών φιλικών στο περιβάλλον. Σε αυτό το πλαίσιο η δια νόμου διανομή φαγητών, χυμών και αναψυκτικών μόνο σε

επαναχρησιμοποιούμενες γυάλινες και χάρτινες συσκευασίες στα εκπαιδευτικά ιδρύματα θα γαλουχήσει τους νέους ανθρώπους σε καλές πρακτικές που μπορούν να διαδοθούν στην ευρύτερη κοινωνία. Τα σχολεία και πανεπιστήμια πρέπει να γίνουν πρότυπες μονάδες συνετής διαχείρισης και εξοικονόμησης των πλαστικών υλών. Ως μέλη της σχολικής κοινότητας οι συμμετέχοντες στην σύσκεψη τόνισαν την αλόγιστη χρήση πλαστικών μπουκαλιών μιας χρήσης στον χώρο του σχολείου που δεν απαγορεύει η υφιστάμενη εθνική νομοθεσία. Ανάλογη υποχρεωτικότητα μπορεί να υπάρξει και για χώρους εστίασης σχετικά με φαγητά και ροφήματα που σεργίρουν επιτόπου. Επιπλέον χρειάζονται σχολικές επιμορφωτικές δράσεις που ενημερώνουν και ευαισθητοποιούν για την ορθή και μετριασμένη χρήση πλαστικών συσκευασιών, όπως και δράσεις επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης. Η παραγωγή ευρωπαϊκού επιμορφωτικού υλικού που θα μοιρασθεί σε όλα τα σχολεία της ευρωπαϊκής ένωσης θα βοηθήσει ώστε οι πολίτες της ένωσης να συνειδητοποιήσουν ότι τα πλαστικά και η διάθεση τους αποτελεί ένα ευρωπαϊκό και παγκόσμιο πρόβλημα, ένα πρόβλημα που απαιτεί την κοινή δράση όλων.

Τέλος, η διάσκεψη καλεί την ευρωπαϊκή επιτροπή να συναισθανθεί ότι ακόμα και αν ο περιορισμός στην χρήση πλαστικών θίγει σημαντικούς κλάδους της ευρωπαϊκής οικονομίας, η μετάβαση σε ένα κόσμο με λιγότερα πλαστικά απορρίμματα δεν μπορεί να περιμένει και χρειάζονται τολμηρά βήματα. Το υφιστάμενο πλαίσιο, η κουλτούρα που έχει αναπτυχθεί και θέλει τα προϊόντα σε εύκολες ιλουστρασιόν συσκευασίες πρέπει να αναθεωρηθεί, οι πολιτικές της ένωσης πρέπει να λαμβάνουν υπ' όψη τις ουσιαστικές ανάγκες των ευρωπαίων καταναλωτών καθώς και την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος και την ανάγκη διασφάλισης των φυσικών πόρων.